

Μητροπολίτης Μάνης: «Η Παναγία είναι αληθώς η μάνα όλων μας»

[Μητροπολιτικό Έργο](#) / [Ι.Μ. Μάνης](#)

Η τιμή προς την Υπεραγία Θεοτόκο είναι το θέμα της εγκυκλίου του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄, με αφορμή την περίοδο του Δεκαπενταύγουστου, καλώντας τους πιστούς να προστρέχουν με πίστη και ευλάβεια στην Παναγία, την οποία χαρακτηρίζει «ή μόνη μετὰ Θεὸν ἐλπίδα καὶ καταφυγή».

Στην εγκύκλιό του ο Σεβασμιώτατος υπογραμμίζει το γεγονός ότι η Παναγία αξιώθηκε να υπηρετήσει το Μυστήριο της Θείας Ενανθρωπήσεως και να γίνει Μητέρα του Κυρίου. Όπως σημειώνει, «άνεδείχθη “σκηνή τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου”», ενώ «μόνη ἀπ’ ὅλες τὶς γυναῖκες ἀξιώθηκε νὰ βαστάσει “τὸν βαστάζοντα πάντα” καὶ νὰ Τὸν γαλουχήσει».

Σημαντικό μέρος της εγκυκλίου αφιερώνεται στις Ιερές Ακολουθίες προς τιμὴν της Θεοτόκου. Ο Μητροπολίτης κ. Χρυσόστομος Γ΄ υπενθυμίζει στους πιστούς και στους κληρικούς τη σημασία των Χαιρετισμῶν και των δύο Παρακλητικῶν Κανόνων, του Μικροῦ και του Μεγάλου, υπογραμμίζοντας ότι «καὶ οἱ δύο αὐτοὶ θαυμάσιοι Κανόνες πρέπει νὰ λέγονται καὶ ὄχι μόνον ὁ Μικρός».

Παράλληλα, εφιστὰ την προσοχή στην ακριβή απόδοση των υμνολογικῶν κειμένων, σημειώνοντας χαρακτηριστικά τη σωστή εκφώνηση της Θ΄ Ωδῆς: «Τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ φωτὸς ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνομεν».

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται και στην εικονογραφία της Παναγίας. Ο Μητροπολίτης Μάνης τονίζει ότι οι εικόνες δεν πρέπει να τοποθετούνται στους ναούς «ἀδιακρίτως καὶ τυχαίως», αλλά σύμφωνα με την Ιερά Παράδοση και την τάξη της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Ειδικότερα, αναφέρεται στη θέση της εικόνας της Παναγίας αριστερά της Ωραίας Πύλης, καθώς και στην παράσταση της «Πλατυτέρας τῶν Οὐρανῶν» στην κόγχη του Ιεροῦ Βήματος.

Παράλληλα, σχετικά με τυχόν «παραδοξότητες, ὑπερβολές ἢ παραστάσεις ἐντυπωσιασμοῦ» που δεν συμβαδίζουν με την εκκλησιαστική παράδοση και ενδέχεται να φθάνουν «καὶ στὰ ὅρια τῆς ἀσέβειας», ζητεῖ να λαμβάνεται προηγουμένως «ἡ συμβουλή καὶ ἔγκριση τοῦ Μητροπολίτου» για την ανάρτηση εικόνων στους ναούς.

Ο Σεβασμιώτατος αναφέρεται και στη νηστεία του Δεκαπενταύγουστου, εξηγώντας την ιστορική της διαμόρφωση και τονίζοντας ότι τηρεῖται «πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας».

Παράλληλα, διευκρινίζει ότι όταν η εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου συμπίπτει με Τετάρτη ἢ Παρασκευή, επιτρέπεται η κατάλυση ιχθύος και ὄχι κρέατος.

Κλείνοντας, ο Μητροπολίτης Μάνης αναφέρεται στη βαθιά σχέση της Παναγίας με τον ελληνικό λαό και την ιστορία του, επισημαίνοντας ότι «ή Παναγία είναι δεμένη με τὸν λαό μας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἔθνους».

Παροτρύνει, μάλιστα, τους πιστούς να έχουν εικόνα της Παναγίας στα σπίτια τους, αλλά και στους χώρους όπου εργάζονται και δραστηριοποιούνται, τονίζοντας: «Μὴ λησμονεῖτε ὅτι ἡ Παναγία “τὸν κόσμον οὐ κατέλιπε” παρὰ τὴν Κοίμησίν της. Μᾶς προστατεύει καὶ μᾶς βοηθᾷ. Εἶναι ἀληθῶς ἡ μάνα ὅλων μας».

Με πατρική προτροπή προς τους πιστούς, ο Σεβασμιώτατος καταλήγει: «Νὰ τιμᾶτε, λοιπόν, ὅπως πρέπει, μὲ πίστη καὶ εὐλάβεια τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο», υπενθυμίζοντας ότι «ή φωνή, “Παναγία μου” τὰ περικλείει καὶ τὰ λέει ὅλα».

Αναλυτικά η εγκύκλιος του Μητροπολίτη Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄ για την τιμή προς την Ὑπεραγία Θεοτόκο:

Ἀγαπητοί μου χριστιανοί,

Μετὰ τὸν Θεάνθρωπο Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴ τοῦ κόσμου, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἡ πιὸ γλυκεῖα μορφή γιὰ τοὺς πιστοὺς Χριστιανοὺς εἶναι τὸ πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πού ἀναφέρεται στὴν Ἀγία Γραφή τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας, αὐτὸ, περιβάλλεται μὲ ἐξαιρετική τιμή. Ἀπὸ τὴν γέννησίν της μέχρι καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Κοίμησίν της, ὅλα εἶναι ἱερὰ πανήγυρη γιὰ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἐπακριβῶς καὶ ἡ ἴδια ἡ Θεοτόκος τὸ προφήτευσε: «Μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί» (Λουκ. 1, 48).

Ἐκεῖνο, βεβαίως, στὸ ὁποῖο κυρίως ἡ Παναγία ἔχει ξεπεράσει ὅλες τὶς γυναῖκες τοῦ κόσμου, εἶναι τὸ ὅτι ἀνεδείχθη «σκηνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου». Ἀξιώθηκε, δηλαδή, νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ Μυστήριον τῆς θείας Ἐνανθρωπήσεως, νὰ γεννήσῃ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, τὸν Χριστό. Αὐτὸ εἶναι τιμὴ ὑψίστη καὶ μοναδική στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἡ Παναγία, μόνη ἀπ’ ὅλες τὶς γυναῖκες ἀξιώθηκε νὰ βαστάσῃ «τὸν βαστάζοντα πάντα» καὶ νὰ Τὸν γαλουχήσῃ.

Ἐπειτα ὀνομάζουμε τὴν Παναγία Θεοτόκο καὶ ὄχι Χριστοτόκο, γιατί ὁ ὅρος «Θεοτόκος» εἶναι πληρέστερος τοῦ «Χριστοτόκος», ὁ ὁποῖος ἀφήνει ἀδιάκριτη καὶ ἀκάλυπτη τὴν θεία φύση τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐν Ἐφέσῳ Γ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (431μ.Χ.) ἀνεκήρυξε τὴν «ἀγίαν Παρθένον Θεοτόκον, γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρκα γεγονότα ἐκ Θεοῦ Λόγον». Τὸ ἴδιο καὶ ἡ Δ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν Χαλκηδόνι (451μ.Χ.) ὁμιλεῖ γιὰ τὴν Θεοτόκο καὶ ὄχι «Χριστοτόκο». Ἀναφέρεται

συγκεκριμένα στὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστό ὑπογραμμίζοντας τὸν δογματικό πλέον ὅρο «Θεοτόκος» ὡς ἐξῆς: «Ἐπ’ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι’ ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐγεννήθη ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου τῆς Θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα».

Ἐπίσης ὀνομάζεται καὶ εἶναι ἀειπάρθενος. Τὸ «ἀειπάρθενον» εἶναι ἡ παρθενία τῆς Θεοτόκου πρὸ τόκου, ἐν τόκῳ καὶ μετὰ τόκον. Ὅπως μαρτυρεῖ ἡ Ἁγία Γραφή σὲ σχέση μετὰ τὸν χρόνον τῆς συλλήψεως καὶ τῆς κυοφορίας, ἡ Θεοτόκος ἦταν παρθένος. Γιὰ τὸν Εὐαγγελισμὸ τῆς Θεοτόκου ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἀναφέρει: «Εἶπε δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί· διὸ καὶ τὸ γενώμενον ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ» (Λουκ. 1, 34-35) καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος γράφει: «Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὗρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου» (Ματθ. 1,18). Ἐνεκεν τῆς ὑπερφυοῦς θείας συλλήψεως (τῆς μὴ συνεργείας ἀνδρὸς στὴν σύλληψη τοῦ Χριστοῦ) ἔμεινεν ἡ Θεοτόκος ἀδιάφθορος. Παρομοίως καὶ κατὰ τὴν γέννηση τοῦ Χριστοῦ δὲν ὑπέστη παρθενικὴ φθορά. Τὸν παρθενικὸν τόκον ἐσφράγισεν ἐν συνεχείᾳ ἡ ἐκ μέρους τῆς Θεοτόκου προσωπικῶς πλέον διαφυλαχθεῖσα ὡραιότητα τῆς παρθενίας Της. «Οὐδαμῶς ἀνδρὶ μέχρι θανάτου προσομιλήσασα».

Ὁ δίκαιος Ἰωσήφ ἔμεινε κοντὰ Της μόνον κατὰ νόμον σύζυγος, χωρὶς συζυγικὲς σχέσεις, κατὰ θεία Βουλὴ καὶ Πρόνοια πρὸς προστασία τῆς Ἁγίας Μητρὸς Μαρίας καὶ τοῦ Θεοῦ Τέκνου. Ἡ Παναγία παρέμεινε ἡ «Κεκλεισμένη Πύλη», ὅπως ὑπέροχα ἀναφέρει καὶ ἡ προφητεία τοῦ Ἰεζεκιήλ: «Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται καὶ οὐδὲ μὴ διέλθῃ δι’ αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι’ αὐτῆς» (Ἰεζ. 44,2). Εἶναι τὸ δόγμα τῆς ἀειπαρθενίας τῆς Παναγίας.

Στὴ συνέχεια μέ τὴν Ἐγκύκλιό μας αὕτη, θέλουμε νὰ ἐπισημάνουμε ὠρισμένα ζητήματα ἄξια πολλῆς προσοχῆς.

α). Ὡς εἶναι γνωστόν, στὴν Ἐκκλησία μας ἔχουμε ἱερὲς Ἀκολουθίες γιὰ τὴν Παναγία. Κυρίως εἶναι ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου, ἄλλως οἱ «Χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου», τὸ ἀριστούργημα αὐτὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, πού κυρίως ψάλλεται τὶς Παρασκευὲς τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς. Ἐπειτα, εἶναι οἱ δύο Παρακλητικοὶ Κανόνες. Ἔχουμε τὸν Μικρὸ Παρακλητικὸ Κανόνα, ποίημα τοῦ Θεοστηρίκτου, λογίου μοναχοῦ (9ος αἰ.) καὶ τὸν Μεγάλον, ποίημα τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοκράτορος Θεοδώρου Β’ Λασκάρεως – Βατάτζη (13ος αἰ.). Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ θαυμάσιοι Κανόνες πρέπει νὰ λέγονται καὶ ὅχι μόνον ὁ Μικρὸς καὶ μάλιστα τῶρα τὸν Δεκαπενταύγουστο. Ἀλλὰ καὶ στό Ἀπόδειπνο ἔχουμε τὴν ὑπέροχην εὐχὴ στὴν

Ὑπεραγία Θεοτόκο: «Ἄσπιλε, ἀμόλυντε...», ὅπως ὑπάρχουν καί ἄλλες εὐχές καί τροπάρια.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ἐπιτάφιο ὕμνο στήν ἑορτή τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἄλλως «Ἐγκώμια» ὑπάρχει σχετική ἀπαγορευτική Ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἥδη ἀπό τό ἔτος 1865. Προσέτι, ὁ ἱερεὺς ὀφείλει νά προσέχει στήν ὀρθή ἐκφώνηση τῆς θ' Ὡδῆς τῆς Θεοτόκου ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐξῆς: «Τὴν Θεοτόκον καί μητέρα τοῦ φωτός ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνομεν». Εἶναι λάθος ἡ αἰτιατική «μητέραν» καί ἀντὶ «φωτός», νά λέγεται «τοῦ Θεοῦ».

β). Ὅσον ἀφορᾷ τό θέμα τῆς εἰκονογραφίας τῆς Παναγίας καί τῶν διαφόρων παραστάσεων. Ἐδῶ χρειάζεται πολλή προσοχή. Δέν θά θέτουμε στοὺς τοίχους τοῦ Ἱ. Ναοῦ ἀδιακρίτως καί τυχαίως τίς εἰκόνες τῆς Παναγίας. Κύριες θέσεις της εἶναι, ἡ Ὠραία Πύλη (ἀριστερά στό Τέμπλο) καί ἡ Κόγχη τοῦ Ἱεροῦ. Ἔτσι, στὸ δεξιό μέρος τῆς Ὠραίας Πύλης εἶναι πάντοτε ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καί στὸ ἀριστερὸ τῆς Παναγίας. Στὴν δὲ κόγχη τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, ἐπάνω, πάλιν ἡ Παναγία, ὡς «Πλατυτέρα τῶν Οὐρανῶν» ἔχει τὴν θέση Της. Ἡ κόγχη κατὰ τὴν συμβολικὴ σημασία τῆς ὁρθόδοξης ἀρχιτεκτονικῆς συμβολίζει τὸ σημεῖο πού ἐνώνει τὴν γῆ (δάπεδο) μὲ τὸν οὐρανὸ (ὁ θόλος). Ἔτσι καί ἡ Παναγία συνετέλεσε στήν ἐπ' ἀνένωση τῆς γῆς μὲ τὸν οὐρανὸ, τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸν Θεὸ καί κατέστη «ἡ γέφυρα ἡ μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς Οὐρανόν».

Βεβαίως ὑπάρχουν καί ἄλλες παραστάσεις τῶν ἑορτῶν τῆς Παναγίας ὅπως τό Γενέσιον, τὰ Εἰσόδια, ὁ Εὐαγγελισμός, ἡ Κοίμησις καί ἄλλες εἰκόνες μέ προσφιλέστατα θέματα ὅπως ἡ Δεομένη, ἡ Ὁδηγήτρια, ἡ Παναγία τοῦ Πάθους, ἡ Γλυκοφιλοῦσα, ἡ Παντοβασίλισσα καί πολλές ἄλλες ὑπέροχες καί θαυματουργικὲς πού ὑπάρχουν στό Ἅγιον Ὅρος καί σὲ τόσους καί τόσους προσκυνηματικούς τόπους τῆς πατρίδος μας. Μέγιστο πνευματικὸ εὐεργέτημα. Ὡστόσο, σᾶς ἐπισημαίνω ὅτι σχετικὰ μέ τὴν εἰκονογραφία θά προσέχουμε τυχόν παραδοξότητες, ὑπερβολές ἢ παραστάσεις ἐντυπωσιασμοῦ πού δέν συμβαδίζουν μέ τὴν Ἱερὰ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καί πολλές φορές φθάνουν καί στὰ ὅρια τῆς ἀσέβειας. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο πάντοτε σχετικὰ μέ ἀνάρτηση εἰκόνων στοὺς τοίχους τῶν ναῶν εἴτε θέσῃ τους στό εἰκονοστάσι πρὸς προσκύνηση, θά λαμβάνετε πρῶτα τὴν συμβουλή καί ἔγκριση τοῦ Μητροπολίτου.

γ). Σχετικὰ μέ τὴν νηστεία τοῦ Δεκαπενταυγούστου. Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες ἡ περίοδος τῆς νηστείας αὐτῆς ἦταν διηρημένη σὲ δύο τμήματα: αὐτὸ πού προηγεῖτο τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος καί ἐκεῖνο τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἡ νηστεία γιὰ τὴν ἑορτή τῆς Μεταμορφώσεως εἶχε διάρκεια ἀπὸ 1η Αὐγούστου καί μέχρι 5 Αὐγούστου. Ἀργότερα κατὰ τὸν 10ο αἰῶνα ἐνώθηκε ἡ νηστεία τῆς Μεταμορφώσεως μέ ἐκείνη τῆς ἑορτῆς τῆς Παναγίας πού

ἤδη μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν 7ο αἰῶνα.

Ἔτσι ἔχουμε κατὰ τὴν Ἱερά μας Παράδοση τὴν νηστεία τοῦ Δεκαπενταυγούστου πρὸς τιμὴν τῆς Παναγίας. Νά σημειωθεῖ ὅτι ἂν συμπέσει ἡ ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως Τετάρτη ἢ Παρασκευή, μόνο τότε ἔχουμε κατάλυση ἰχθύος καὶ ὄχι κρέατος, ὅπως λέγουν μερικοὶ ἀδελφεοὶ λόγῳ ἑορτῆς τῆς Παναγίας.

δ). Εἶναι ἀδιαμφισβήτητο γεγονὸς ὅτι ἡ Παναγία εἶναι δεμένη μέ τὸν λαό μας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἑθνους. Θά λέγαμε, ὅτι μόνο στὴν Ἑλλάδα προσκυνεῖται καὶ τιμᾶται πρεπόντως ἡ Παναγία μέ δάκρυα, μέ γονάτισμα, μέ πόνο, μέ πίστη, μέ ἐλπίδα, μέ ἀγάπη, μέ ἀναμμένο τό καντήλι της. Δέν ὑπάρχει τόπος πού νά μὴν ὑπάρχει μικρὸς ἢ μεγάλος ναὸς τῆς Παναγίας. Γι' αὐτό καὶ σᾶς παροτρύνω ὅλους, στά σπίτια σας πρωτίστως ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ ὡς σχολεῖα, δημόσιες ὑπηρεσίες, καταστήματα νά ἔχετε μία εἰκόνα τῆς Παναγίας Μητέρας μας. Μὴ λησμονεῖτε ὅτι ἡ Παναγία «τὸν κόσμον οὐ κατέλιπε» παρὰ τὴν Κοίμησή της. Μᾶς προστατεύει καὶ μᾶς βοηθᾷ. Εἶναι ἀληθῶς ἡ μάνα ὅλων μας. Ὡς Μεσίτρια βρίσκεται στὴν ἐπουράνιο Ἱερουσαλήμ ἐκ δεξιῶν τοῦ Υἱοῦ της καὶ μεσιτεύει γιὰ μᾶς. Ἐκείνη, ὡς Μάνα, κατανοεῖ τὸν πόνο μας, βλέπει τίς δοκιμασίες, ἀκούει τίς δεήσεις μας καὶ σπεύδει κοντά μας. Εἶναι ἡ «τιμιωτέρα τῶν Χερουβείμ καὶ ἡ ἐνδοξοτέρα ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφείμ».

Ἀγαπητοὶ μου χριστιανοί,

Νά τιμᾶτε, λοιπόν, ὅπως πρέπει, μέ πίστη καὶ εὐλάβεια τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, πού εἶναι ἡ μόνη μετὰ Θεὸν ἐλπίδα καὶ καταφυγή. Ἄλλωστε, μὴ ξεχνᾶτε, ἡ φωνή, «Παναγία μου» τά περικλείει καὶ τά λέει ὅλα.

Μετά πολλῶν πατρικῶν εὐχῶν

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ο ΜΑΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Γ΄